

מהדורה למורה

חוברת אימון – אולימפיאדת העברית

רמה: חטי"ע · כיתות י-י"ב · שלושה חלקים כמו בשלבי האולימפיאדה

מטרות

גזרות ומשקלים, תחביר המשפט המורכב, מטבעות לשון, הבנת טקסט טיעוני וכתיבה מנומקת ברמת בגרות ומעלה.

איך עובדים עם החוברת

1. **חלק א'** – מילים, שורשים, בניינים, תחביר וניבים: מקיפים תשובה (כמו בשלב א' – אימון).
2. **חלק ב'** – קוראים קטע ועונים, ועוד שאלות כתיב ומשלב (כמו במבחן המקדים). אפשר לתת 15-20 דקות.
3. **חלק ג'** – חידה ושאלה פתוחה עם שורות כתיבה (כמו בגמר). בודקים לפי המחוון: 0 / 1 / 2 נקודות.
4. בסוף – כרטיס יציאה לגזירה. אפשר להמשיך לתרגל באתר האולימפיאדה בכל רמה.

תשובות

חלק א'

1. מה פירוש המילה 'הסתייגות'? – **הבעת ספק או אי-**

הסכמה חלקית

2. באיזה משפט המילה 'מקיף' פירושה 'כוללני, רחב היקף'? – **המשרד פרסם דוח מקיף על מצב התחבורה בעיר.**

3. מה השורש של המילה 'תקומה'? – **ק.ו.ם**

4. מה השורש של המילה 'משמרת'? – **ש.מ.ר**

חלק ב'

1. מהי עמדת הכותב בשאלת הציונים? – **יש לתת קודם משוב מילולי ורק אחריו ציון, אך אין לבטל את הציונים**

2. מה תפקידה של הפסקה השלישית ("אין זה אומר...") במבנה הטיעון? – **הכותב מכיר בטענה נגדית ומציע פתרון ביניים**

3. הכותב כתב: "המספר הזה מתיימר לסכם שבועות של למידה". מה מרמזת המילה "מתיימר" – **שהמספר מעמיד פנים שהוא מסכם את הלמידה, אך שאינו מסוגל לכך באמת**

5. לאיזו גזרה שייך הפועל 'הקים'? – **נחי ע"ו**
6. איזה יחס לוגי מביעה מילת הקישור 'אף על פי ש' – **ויתור**
7. בחרו את הצירוף המתאים: 'התוכנית קרסה מהר, כי נבנתה ___ – בלי תקציב ובלי צוות.' – **על כרעי תרנגולת**
8. מה פירוש הניב 'טמן את ראשו בחול'? – **התעלם מבעיה במקום להתמודד איתה**

4. במשפט "המספר הזה... מה הוא באמת מספר לנו?" יש משחק לשון. במה הוא מתבטא? – **הפועל "מספר" נכתב באותן אותיות כמו שם העצם "מספר" שבו עוסק הקטע**
5. באיזה משפט חסר פסיק? – **יונתן בוא לכאן מהר.**
6. המילה "מגניב" שייכת למשלב הדיבורי. איזו מילה מתאימה במקומה במכתב רשמי? – **מרשים**

1. איזו מילה נקראת אותו דבר מימין לשמאל ומשמאל לימין? – **שמש**
 הפתרון: שמש – שמש נקראת כך גם מן הסוף להתחלה. "ספר" הפוכה היא "רפס", "חלון" – "נולח", ו"גשם" – "משג".

2. תשובה לדוגמה: מועצת התלמידים הציעה להכניס טלפונים לשיעורים לצורכי למידה. המורה הציגה לנו את ההצעה על קצה המזלג, כי לא נשאר זמן לפרט. רבים טענו שהטלפון בכיתה הוא חרב פיפיות: הוא עוזר לחפש מידע, אבל גם מסיח את הדעת. נציגת הכיתה מצאה את עצמה בין הפטיש לסדן – התלמידים לחצו עליה לתמוך בהצעה, וההנהלה ביקשה ממנה להתנגד. בסוף הוחלט לנסות את ההצעה חודש אחד ולבדוק. משמעויות: 'על קצה המזלג' – בקצרה, בתמצית; 'חרב פיפיות' – דבר שיש בו תועלת וגם נזק; 'בין הפטיש לסדן' – נתון בלחץ משני צדדים.

מחווה: 2 נק' – פסקה רציפה ותקינה, שלושת הצירופים משולבים בהקשר המתאים למשמעותם, וההסברים נכונים.

• 1 נק' – שניים מן הצירופים משולבים נכון, או שהשילוב נכון אך הפסקה אינה רציפה או שההסברים חלקיים. • 0 נק' – הצירופים חסרים או משולבים במשמעות שגויה.

התאמות והבחנה

- תלמידים מתקשים: לקרוא את הקטע בקול ולעבוד בזוגות.
- תלמידים חזקים: לכתוב חידה משלהם לחידון הכיתתי.
- לפני העבודה – רגע של עש"ן ד"ק: נשימה ומילה טובה לעצמנו.

מתאמנים לאולימפיאדת העברית

שלושה חלקים · מקיפים, קוראים, כותבים

שם: _____

כיתה: _____

תאריך: _____

חלק א' - מילים, שורשים וניבים

מתחממים! קראו כל שאלה והקיפו בעיגול את התשובה הנכונה.

1 מה פירוש המילה 'הסתייגות'?

- ☐ א הבעת ספק או אי-הסכמה חלקית ☐ ב הסכמה מלאה ונלהבת ☐ ג ויתור על זכות ☐ ד חזרה על דברים שנאמרו

2 באיזה משפט המילה 'מקיף' פירושה 'כוללני, רחב היקף'?

- ☐ א שביל צר מקיף את הגינה מכל עבר. ☐ ב המשרד פרסם דוח מקיף על מצב התחבורה בעיר. ☐ ג השומר מקיף את הבניין בכל לילה. ☐ ד כביש הטבעת מקיף את העיר מכל צדדיה.

3 מה השורש של המילה 'תקומה'?

- ☐ א ק.ו.ם ☐ ב ת.ק.מ ☐ ג ק.מ.ה ☐ ד י.ק.מ

4 מה השורש של המילה 'משמרת'?

- ☐ א ש.מ.ר ☐ ב מ.ש.ר ☐ ג מ.ש.מ ☐ ד ש.מ.ת

5 לאיזו גזרה שייך הפועל 'הקים'?

- ☐ א נחי פ"י ☐ ב חסרי פ"נ ☐ ג נחי ל"י ☐ ד נחי ע"ן

6 איזה יחס לוגי מביעה מילת הקישור 'אף על פי ש'?

- ☐ א ויתור ☐ ב סיבה ☐ ג תנאי ☐ ד תכלית

7 בחרו את הצירוף המתאים: 'התוכנית קרסה מהר, כי נבנתה ___ - בלי תקציב ובלי צוות.'

- ☐ א על כרעי תרנגולת ☐ ב בקולי קולות ☐ ג על קצה המזלג ☐ ד מן השפה ולחוץ

8 מה פירוש הניב 'טמן את ראשו בחולי'?

א התעלם מבעיה במקום להתמודד איתה

ב התבייש מאוד במעשיו

ג עבד עבודה קשה בגינה

ד חיפש פתרון יצירתי

חלק ב' - קוראים וחושבים

קראו את הקטע בתיבה, ואחר כך הקיפו את התשובה הנכונה.

הקטע

ציון במקום שיחה?

בסוף כל מבחן מחכה לתלמידים מספר אחד: 64, 91, 78. המספר הזה מתיימר לסכם שבועות של למידה, אבל מה הוא באמת מספר לנו? הוא אינו מסביר מה הבנו היטב ומה עדיין לא, וגם אינו מציע דרך להשתפר. הוא אף אינו מבחין בין תלמיד שעבד קשה לבין תלמיד שפשוט ניחש היטב. תלמיד שקיבל 78 יודע שהוא "בסדר", ותו לא.

לעומת זאת, משוב מילולי – כמה משפטים שהמורה כותבת על העבודה – מצביע על נקודות חוזק ועל נקודות לשיפור. מורים רבים מספרים כי תלמידים שמקבלים משוב כזה נוטים לחזור לעבודתם ולתקן אותה, ואילו תלמידים שמקבלים ציון בלבד מסתפקים לרוב בהצצה מהירה במספר ובהשוואה לחבריהם. המשוב הופך את הבדיקה לשיחה; הציון סוגר אותה.

אין זה אומר שעלינו לוותר על הציונים לחלוטין. מוסדות לימוד ומקומות עבודה עדיין מבקשים מספרים, ולא יהיה זה הוגן לשלוח את התלמידים לעולם בלי הכלי שבו ימדדו אותם. ואולם אפשר לשנות את הסדר: קודם משוב, ורק אחר כך ציון – למשל, הציון יופיע רק כמה ימים אחרי שהתלמידים קראו את ההערות. כך ייאלץ התלמיד לקרוא את דברי המורה לפני שיגיע אל המספר, ואולי אף ישאל את עצמו מה הוא יכול לעשות טוב יותר בפעם הבאה.

הציון אינו האויב. האויב הוא ההרגל שבו המספר תופס את מקומה של השיחה.

1 מהי עמדת הכותב בשאלת הציונים?

א יש לתת קודם משוב מילולי ורק אחריו ציון, אך אין לבטל את הציונים

ב יש לבטל את הציונים המספריים לחלוטין

ג ציון מספרי מועיל לתלמיד יותר ממשוב מילולי

ד יש לתת משוב מילולי רק לתלמידים שקיבלו ציון נמוך

2 מה תפקידה של הפסקה השלישית ("אין זה אומר...") במבנה הטיעון?

א הכותב מביא עוד דוגמה לחסרונות של הציון

ג הכותב מתאר ניסוי שנעשה בבית ספר

ב הכותב מכיר בטענה נגדית ומציע פתרון ביניים

ד הכותב חוזר בו מכל מה שטען קודם

3 הכותב כתב: "המספר הזה מתיימר לסכם שבועות של למידה". מה מרמזת המילה "מתיימר"?

א שהמספר מסכם את הלמידה בצורה מדויקת ומלאה

ב שהמספר נקבע בידי התלמידים עצמם

ג שהמספר מעמיד פנים שהוא מסכם את הלמידה, אף שאינו מסוגל לכך באמת

ד שהמספר משתנה מדי שבוע

4 במשפט "המספר הזה... מה הוא באמת מספר לנו?" יש משחק לשון. במה הוא מתבטא?

א המילה "מספר" חוזרת פעמיים באותה משמעות בדיוק

ב הכותב משתמש במילה לועזית כדי להדגיש את טענתו

ג השאלה מסכמת את כל טיעוני הקטע

ד הפועל "מספר" נכתב באותן אותיות כמו שם העצם "מספר" שבו עוסק הקטע

5 באיזה משפט חסר פסיק?

ג אם יהיה גשם, נישאר בבית.

ב יונתן בוא לכאן מהר.

א קנינו לחם, חלב וגבינה.

ד הספר שקראתי אתמול היה מרתק.

6 המילה "מגניב" שייכת למשלב הדיבורי. איזו מילה מתאימה במקומה במכתב רשמי?

ד מרשים

ג וואו

ב פצצה

א אחלה

חידה אחת לחימום, ואז שאלה פתוחה. כתבו בשורות. תשובה מלאה ומנומקת שווה 2 נקודות.

1 איזו מילה נקראת אותו דבר מימין לשמאל ומשמאל לימין?

ד שמש

ג גשם

ב חלון

א ספר

2 כתבו פסקה קצרה (4-6 משפטים) על נושא מחיי בית הספר, ושלבו בה את שלושת הצירופים 'חרב פיפיות', 'על קצה המזלג' ו'בין הפטיש לסדן' - כל אחד במשמעותו הנכונה. אחרי הפסקה הסבירו בקצרה את משמעותו של כל צירוף.

כרטיס יציאה 📄

מילה חדשה שלמדתי היום: _____

ניב או צירוף שאשתמש בו השבוע: _____

הנושא הכי מאתגר בשבילי: _____

איך הרגשתי:

